

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 210 lei, în străinătate pe un an 420 lei

O sinucidere



(Vezi explicația în pag. 7 și 8).

Treci la pupitru, maestre!...

de LEONTIN ILIESCU și V. BILCIURESCU

Incepând cu numărul viitor, această veche revistă trece sub conducerea d-lui profesor Nicolae Iorga.

Eruditul nostru istoric este omul vremii, sinteza aspirațiilor de azi ale neamului, expresiunea logică și firească a prezentului, din care se desfac și se lămuresc perspectivele viitorului. Faima acestui om superior a trecut de mult granițele țării sale, gloria neamului găsim în puterica personalitate o interpretare corespunzătoare spiritului de astăzi al vremii.

E unul dintre cei puțin cari în Babelul actualității, în labirintul frământărilor sociale, de după războiu, n-a pierdut firul Ariadnei, pe care l ține cu adâncă pază și pricepere căutând să descurce încurcata neamului cale spre adevăr.

D-sa e propovăduitorul evangheliei naționale în artă ca și în politică, în literatură ca și în viața socială, luată în complexul ei. Înprăștiat, cu egală prețuire, în toate domeniile de manifestare a vieții românești, tumultuos sau potolit, după seriozitatea și amplexarea problemelor, neobosit străduitor, fără greș și preferinți, d. Nicolae Iorga e simbolul contemporanității, pururea în goană după liniile sigure ale viitorului încă nelămurit.

Adolescență

Eram adolescent și umblam pe stradă cu gânduri înprăștiate. Nu știam care e tinda vieții, doream ceva și doream prea mult, iubeam ceva și iubeam prea mult. Pluteam ca într-o ceață deasă și multe visuri îmi fluturau atunci în minte.

Mă preocupă aspirațiile culturale.

Aș fi vrut să fiu un cuceritor să cuceresc popoarele în plăzile mele, să le fac să se închine ca la un idol. Doream să fiu un savant fără pereche, stăpânul spiritual al unei generații sau un poet de valoarea lui Homer.

Aș fi vrut să fiu o personalitate artistică de o valoare excepțională mondială, care să atragă în clipa deosebit și abundent dragostea și admirația publicului din lumea întreagă.

Doream să fiu un om admirat de multime spre a câștiga simpatia celei care era peste drum de internatul unui liceu unde îmi făceam studiile, și cu ea să fiu voi să trăiesc într-o lume ireală viața idilică și paradisiacă a celei dintâi iubiri!

Ce frumos era atunci! Îmi făceam multe iluzii și mă bucuram de viață.

Mare sacerdot în altarul muzei Clio, idealist în preocupările de politică socială, întărit sub cerul Melpomenii, nu-i câmp de activitate rodnică în care fluiditatea acestui mare cărturar să nu se fi împrăștiat cu dărnicie și avânt.

Ce va fi „Universul Literar” de azi înainte? În ce chip va înbrățișa el lumea cititorilor noștri, — care și potolea selea de cultură la izvoarele lui? Cum va pricepe și cum va îmbrățișa această lume fluvia de gândire și de ideal, ce-o va revărsa această veche foaie literară cu dorul holărat de mai bine?

Acestea sunt întrebări ce și găsesc de îndată o desegare dreaptă și firească, dacă ne gândim la sufletul, cel pune acest Apostol al neamului în realizarea idealului cultural românesc.

„Universul Literar” și-aștepta îndrumătorul sufleteș.

El e aci.

Treci la pupitru, maestre!

Orchestra îți va urmări cu sfântenie bagheta. Soliști te vor urma cu însuflețire, ca și cei din urmă cântăreți din „ansamblu”.

În ochii fiecărei trecătoare, bănuiam fericirea mea. Fericit eram când citeam o carte instructivă și retrăiam în mine pasiunile și faptele eroului ce-l cânta poetul. Fericit eram în mijlocul naturii pe care o admiram și în nopțile senine de vară priveam cu drag luna, regina astrelor, sau stelele ce-mi păreau că sunt florile de argint sau diamante încrustate pe petelele boltit al cerului.

Toate aceste plăcute impresii s-au dus și din tot ce-am dorit odă, n'au rămas decât desiluzii și cenușa rece a amintirii.

Visul adolescenței mele, visul ce este astăzi baza idealului meu, s'a dus de mult pe căi necunoscute. Am pierdut tot ce a fost mai frumos și mai poetic în existența mea.

Azi, singur cu mine însurat, ca un schimnic, deapăn firul unei vieți retrăș și monotonă.

Acum, când mă gândesc la acele vremuri trecute dar neuitate, sufletul se îndulosează și aș vrut să fiu iar de optsprezece ani, să văd în orice femeie frumoasă o iubită, în orice bărbat voinic un erou și în orice carte bună și interesantă o Evangheliă.

G. Niculescu-Varone

Primăvară!

Din nou sosit-a dulcea primăvară,
Și peste tot întinde-al ei covor...
Se'naltă din adâncuri viața, iară,
Și cântă mă de păsărele'n cor.

În lumea care'n cântec se desteaptă,
Gângăniile ies la soare-acum,
Și un melc mărunț, nerăbdător
așteaptă,
Cu casa'n spate, iar s'o ia la drum

Ce zvânturat e soarele de-April!
O zi întreagă nu-și găsește locul
Și-abia târziu de tot —, bată-l
norocul! —

Adoarme'n părul unui blond copil...

Doar pentru mine n'are nicio rază,
Nici nu-mi trimite caldă lui zămbire:
Spre marea, nesfârșita mea mahnire,
Ei moare'n cel, pe-un deal unde
s'așează...

Lelia Cămpina

Poenița fermecată

Într-o noapte de vară luna lumina drumurile argintând cărările. Lecuricii scânteau prin tufisuri ca niște picături ce strălucesc și kadu flăcău cel frumos, după care se topeau toate fețele din sat, răzăcea de cele până acolo, cântând doine duioase din cavale.

El era îndrăgnet, și nu se sfia să umble noaptea prin pădure. Înainta gânditor, nestîind ceea ce să-și îndrăgnea pașii. Deodată auzi cântecul mormăind, frunzele foșnind, și niște mormăeli urmate de huieni strașnice, care se apropiau.

Radu se ascușe într'un tufis ca să vadă ce se petrecea.

Pe cărarea care se pierdea în pădure, toate lighioanele codrului treceau cu mare alaiu: urșii mergeau a lene, gravi, mormăind cu niște filozofii, lupii urlau jalnic, vulpile chealăreau ca niște lelițe care se ceartă, cerbii mândri se furisau alături de căprioarele iubite, pisicile mormăreau patetic, vechele săreau din pom în pom, și iepurii fricoși se strecurau prin iarba. Cu totii păreau că se duc în același loc. Băiutul îi lăsa să treacă, apoi se luă după ei. După ce merseră cât merseră lecutorii pădurii ajunseră într'un loc fermecat. Într-o poeniță acoperită cu o iarba mătăsoasă verde ca smaraldul, și smălțuită cu flori minunate. Acolo toate a-nervurile tăcără, și se așezară în jurul poianei ca într'un cire; păreau că așteaptă vre-un spectacol. În ade-

P U F F I

Anişoareci

văr, florile sub razele mângâietoare ale lunii, care privea surâzătoare acel loc încântător, începură să crească, să tot crească, tot mai mari și mai frumoase, până se făceau...
ne mai pomenit de dragăstoase Mărgărita gătită în rochiță din fâșcare albe de rătase, cu panglică galbenă în păr, panseluta cu rochiță albă, zambila în rochiță roz cu clopotei de auriu, macul în născă roșii cu căciulița neagră pe cap, se uita gâdș la fețele florilor. Mărgărita se ținea de mână cu sulfina, și pe urma lor se răspândea un prafum îmbălător; iar dedetăi cu stânjineii, niște băeți obraznici; se țineau după ea, ameții de miremele lor! Dar din toate florile, cea mai încântătoare era răsura: înaltă, subțire, cu părul de aur, cu ochii albaştri, cu gura ca o fragă, într-o haină de argint cusută cu foi de trandafir, părea o zână pe care o mângâia razele opaline ale lunii.

De odată privighetoarea începu să cânte și flăcările insufletite începură să joace.

Radu privea înmărmurit acel tablou; nu văzuse în viața lui, ceva mai minunat!...

Deodată cântecul cocoșului pădurei răsună, razele lunii păliră, florile vii pieriră, și flăcărul buimăcit rămase singur.

El porni spre casă, pe cărarea murdă de zorile zilei care răsăreau.

Nu spusese nimănui de cele ce văzuse, dar noaptea viitoare se întoarce iar în poenița fermecată. În fiecare noapte el se ducea să vadă pe zânele codrului, nu mai putea răbda să nu se ducă. Dar ce-l atrăgea mai mult, era gingașa răsura; simțea că nu mai poate trăi fără ea! Într-o noapte flăcăul se gândi să cânte din caval, să vadă ce or face florile însufletite?oare n'or pieri ca năbuoile? Când făcu privighetoarea, ei începu să cânte doina duioasă, în care punea tot dorul inimii lui îndrăgostite.

La auzul cavaliului, zânele nedumerite se întrebă ce pasăre măiastră necunoscută lor, cântă așa de frumos?

După câteva minute, după cântecul lui Radu începură să joace o horă, și el încet, încet, se strecură printre ele, până ajunse în mijlocul lor. Ei dorea să spue răsuri toată vrăja sufletului său. Zânele păreau că nu-l văd; el făcu și privighetoarea cântă iar. Băiatul nu mai putea de dragul feței murtinate, și cu inima tremurândă se hotărî să-i sune c'o iubeste! El se prinse în joc lângă iubita răsura, mănua ei era așa de ușoară încât parcă ținea în mână lui o foaie de trandafir. Luna scâldea poenița într-o lumină sclipitoare, totul era far-mec și duioșie!...

Flăcăul îmbătat de vraja iubirii,

Sunt singur doar cu Puffi în seara asta 'n casă
Și gâncurite nu știu de ce 'ncepură ca să
Imi hoinarească iarăși. Cu mine ce mai vor?
Privirea mi se plimbă distrată pe-un covor,
Țesut după 'nvechite și neaoșe modele
Pe când eram în casă hrănit cu acadele
Și când pe un alt Puffi în brațe îl țineam
Pe-un Puffi tot ca ăsta, sau poate mai de neam.
Asemeni unei țărni întinse și aride,
Imi pare 'ntreaga viață, precum cu niște cride,
Fac semne croitorii pe stofa care o au
Că'n haine s'o preschimbe, de vremea când erau
În mine alte doruri, și gândul trist pierise,
În suflet, ca pe-o stofă, le am pe toate scrise.
O clipă Puffi pleacă. Dar iarăși mi s'a 'ntors,
Și așa cum face fusul bunicelor la tors
Imi mormăie și dânsul vrând parc'că să m'adoarmă.
Când nu-l mângâi, din teacă el scoale ca o armă
O ghiară ascuțită, și-o implântă 'n mână mea,
Crezând că poate, altfel, stăpânului adormea.
Mă uit la dânsul bine, și ochii tui, ceacării,
Imi spun: „De nu mă mângâi, să știi c'am să te sgării”
Fii mângâiat de mine cu drag, frumos motan,
Tu, unicul viu martor al celui mai scump an!
Afară se înalță sus iedera pe-arcadă.
Pe nesimți'e ziua a început să scadă
Caci soarele pe-un munte, pe al cărui înalt vârf
Doar jnep sălbatec crește ic-colo și șovârf,
E sfâșiat în grabă de-o gură de pisc lacom
Ca un delfin de mare. Tu Puffi, nu așta c'om
Avea aceeași soartă și noi poate, cândva,
Când nimeni n'o să știe și nu ne va salva.
Țalangi de vaci răsună pe culme sus, și iată
Că-i sfâșiat un soare și este sfâșiată
Și inima-mi în care au înviat pe rând
Dorinți apuse care 'nfloriră tremurând
Și-acum fășnesc ca apa 'n fântâni arteziane.
Pe Puffi și pe mine o Doamnă ia-ne, ia-ne!

Ioan Ciorănescu

trece brațul peste brațul frumoasei fete, și-i șopti toată tainica lui dragoste!

Dânsa înbujorată nu-l răspundea; el o strângea cu foc la piept! Știa că'n curând zorile vor apare și iubita va pleri! Cu cuvinte calde desmierdătoare îi spunea dorul sufletului său...

— Cine mă iubește moare; îi șopti răsura, și două picături de rouă picară din ochii ei! Dar Radu fermecat strângea mai tare pe zână la pieptul lui...

Deodată cocoșul cântă, codrul fostește desteptat din blându-i somn, și flăcăul îndrăgostit căzu mort cu inima străpunsă de un ghiempe!

A doua zi flăcăii din sat căutară pe Radu prin munți, prin văi și păduri,

și-l găsiră în poenița mort, cu o floare de răsura în mână. Vroia să-l ridice, dar nu-l putură lua din loc. Veni pe pa din sat și-i ceti de deslegare, dar degerba! Ei fură siliți să-l îngroape în poeniță.

Până a doua zi, mii de flori crescuseră pe mormânt, iar la cap o răsura înflorită își scutura pe mormântul iubitelui picăturile de rouă. Babele spun: că ori când te duci la poenița fermecată, găsești răsura înflorită, pe care strălucesc stropi de rouă, ca boabele de briliant; și de aceea se zice: răsura care plânge, din poenița fermecată!

Eufrosina Pallă

SONET

*In mângâeri molatice de lună
Au adormit copacii, albi de floare...
Zefirii-au alipit peste pripoare
Și'n fund de lac, comori de foc s'adună*

*Din depărtări, în noapte, aiurează.
Un plâns duios și cald de mandolină
Și florile, în giulgiuri de lumină,
Înmărmuresc vrăjite și visează...*

*Dar iată că un fulg de nor s'aprinde
Și chipul lunet pline îl cuprinde...
Zefirul s'a trezit și'n grab' se strânse*

*La flori... El le sărută și le saltă,
Iar ele râd în freamăt, la olaltă...
...A doua zi erau cu toate plânse.*

Ioan Dreva



Haremul de statui

Toma Toma avea reputația unui om foarte ciudat. După ce căuta cu desperare societatea oamenilor, se schimba dintr-odată, părea să apucase de un acces acut de mizantropie care-l făcea să fugă de oameni, de femei în deosebi, și să dispară.

Atunci se refugia la vila ce o avea în munți.

Se ascundea acolo și nimeni nu mai știa nimic de el.

Henric Heine îndrăgia statuile de femei. Aceeași ciudățenie o avea și Toma Toma. Numai că, pe când Heine trebuia să se multumească cu statuile existente, cari poate că nu corespundeau chipului visat de el, Toma Toma avea favoarea de a le putea crea el, căci avea un mare talent de sculptor.

Nu lucra de cât pe ascuns; pentru asta deci se retrăgea în vila sa. Era gelos pe creațiile sale și-i era frică de inoportuni ce i-ar fi putut turbura pacea. Acolo, în singurătate și siguranță, dădea frâu liber imaginației sale și realiza idealurile cele mai nebunești.

Ce departe sunt femeile plâsmuite din aluatul omenesc pe lângă femeile sale de piatră?

Femeile sale erau perfectia absolută, iar corpul lor, deși de piatră, părea însuflețit, atât de minunate creații artistice erau ele. Și după cum corpul lor corespundea dorinței și gustului lui Toma Toma, la fel era și cu sufletul lor. Or, pe Toma Toma asta îl interesa mai mult decât corpul.

El știa că poți fi stăpân pe corpul unei femei fără a fi în același timp și pe sufletul ei care cine știe unde vagabondează.

Or, Toma Toma era sigur de staturile sale. Creatorul lor, el era în același timp și stăpânul lor atotputernic; sufletul lor era rupt doar din al său: cum puteau deci să-l trădeze?

Și apoi, le avea închise, sus, cu într'un harem, într'o sală vastă, izolată, ferite de privirile altora și fără putință de a vedea pe altcineva afară de el, astfel încât în sufletul lor să nu existe alte impresii.

Într'o seară însă, pe când cobora scara spre a se duce în odaia de culcare, auzi în urma sa, în harem, șoapte și râsete infundate.

Un moment interlocat se liniști asigurându-se că n'a fost decât o părere și-și continuă drumul; dar, pe măsură ce cobora, îi se părea că șoaptele și râsetele răsunau tot mai libere, mai ușurate, mai impertinente.

Întrebat, se opri și ascultă. În adevăr, așa era, nu se înșela.

Atunci fu cuprins de o neliniște grozavă; presimțea ceva ce nu voia să-și mărturisească. Zadarnic căută să se convingă că se înșală, că totul nu-i decât o părere; șgomotul ce creștea în harem era dovada evidentă.

Reținându-și cu greu răsuflarea gâfâindă, oprimându-și bătăile violente ale inimii, se întoarse și urcă scara tiptil, ca o pisică, oprindu-se cu grijă la fiecare treaptă; urcarea asta îi se părea interminabilă și totuși, cu cât se apropia de ușa haremului, cu atât doria să se prelungească.

Ajunse, înfârșit. Ce se petrecea în dărățul ușii? Tremurând, ascultă.

Le auzi cum vorbeau între ele exprimându-și plictiseala de a sta acolo închise și izolate de restul lumii, curiozitatea de a vedea ce-i dincolo de pereli în care se înăbușau, dorința de ceva nou, neprevăzut, așteptat. Eternul feminin!

Toma Toma încercă aceleași sentimente ce trebuie că le-a avut Dumnezeu, văzând că i se sustrage Omul, creația sa.

Dar când le auzi că-și bat joc de el, ca pun în cale farse, că-l trimit să se întâlnească cu mama pădurii, și toate astea însoțite de râsete și gălăgie, își simți pieptul umflat de furie și revoltă.

Deschise ușa.

Un spectacol fantasmagoric i se înfățișă înaintea ochilor: la razele argintii-albastre ale lunii, ce intrau printr'o ferestruică de sus, toate statuile, cari își părăsiseră, soclurile dansau și alergau, albe, în mijlocul sălii. Și erau atât de absorbite în jocul lor încât nici nu observară apariția stăpânului lor.

Acesta, văzând făpturile sale scuturându-se de sub autoritatea sa și manifestându-și independența, n'avu

decât un singur gând: să se răzbu-ne, să le pedepsiască.

Trânti ușa după el; o închise cu grijă și ferocitate.

Înainte de a se depărta, stătu puțin și ascultă: nu se mai auzia nimic; de bună seamă că ele prinseseră de veste și rămaseră îngrozite.

Satisfăcut, răsese ușor și-și frecă mâinile.

Apoi coborî scările cu repeziciune fulgerătoare — toate scările până în pivniță.

Aci avea depozitate butoiașe cu praf de pușcă pentru vânătoare. Le urcă sus, unul după altul, și le așeză în jurul haremului închis hermetic, după care le dădu foc...

... Oamenii din împrejurimi afirmă a doua zi că bubuitul exploziei fusese urmat de țipete și vaete de femei.

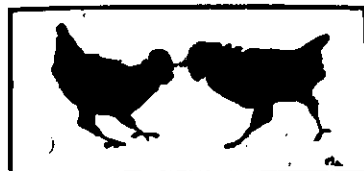
Kostya Galitza



Rămas bun

*Bate vântul
Și departe
Se aude glas de bucium;
Ce mi-aduce'n
Inscrare.
Dor de mândra de demult.
Fuge vântul
Peste sale,
Plângător d'atât sbucium;
Și cum zboară
Peste ape.
Mă opresc și îl ascult.
Căci, îmi spune
La ureche
Taina codrilor de jag;
O minune
De poveste
Din trecutul atât de drag.
Sună frunza
Pe cărare,
Tresărind sub pașii mei
Și povestea
Tânuită,
Mi-o spun frunzele de tei.
Vântule,
Pribeagule.
Mergi la mândra mea, de-i spune
Că mi-e dor
De chipul ei.
Să-l mai văd căci plec în lume.
Peste crânguri de mesteacăn
Peste tufe de alun.
Sboară vântule și spune
Mândrei mele „rămas bun“.*

L. Feresnariu



MICA VETA

PRIN ITALIA

M'am însurat cu fată săracă și cum postul cel ocupam pe atunci în Finanțe nu-mi aducea lunar cine știe ce leafă mare, închiriasem o singură cameră, cu bucătărie în tovărășie, la cucoana Dominica, ce ținea și ea cu chirie două camere la cucoana Sica, propriu-zisă în strada Spitalului.

Sunt mulți ani de atunci și totuși nu pot uita pe cucoana Dominica.

Femeie săracă, trăia din te miri ce neavând nici o ocupație. Câteodată la zile mari, gătea de mâncare cucoanei Sicăi — care și ea trăia singură cuc — și atunci pentru serviciul făcut, lua masa împreună.

Coana Dominica nu era singură. Avea pe lângă dânsa o fetiță cam de vre'o trei ani, slută de mama focului dar foarte inteligentă, singura-i calitate prin care te atrăgea, obligându-te — fără voce — s'o îndrăgești.

Mica Veta când pentru prima oară intrarăm în casă, ne privi cu ochi mari, mirați, în cari licărea întrebarea: ce mai caută și ăștia?

Ne împrietenirăm repede, la câteva zile după mutarea noastră. Conversam împreună timp îndelungat, uimindu-ne cu judecata ei de om matur, așa că nu ni se mai ura cu ea.

Făcea progrese vădite. În fiecare zi descopeream ceva nou în ea, ce-luce ne făcea ca odată cu trecerea timpului s'o îndrăgim tot mai mult.

Și astăzi îmi sună în urechi strigătele ei de bucurie când mă vedea intrând pe ușă, venind dela slujbă.

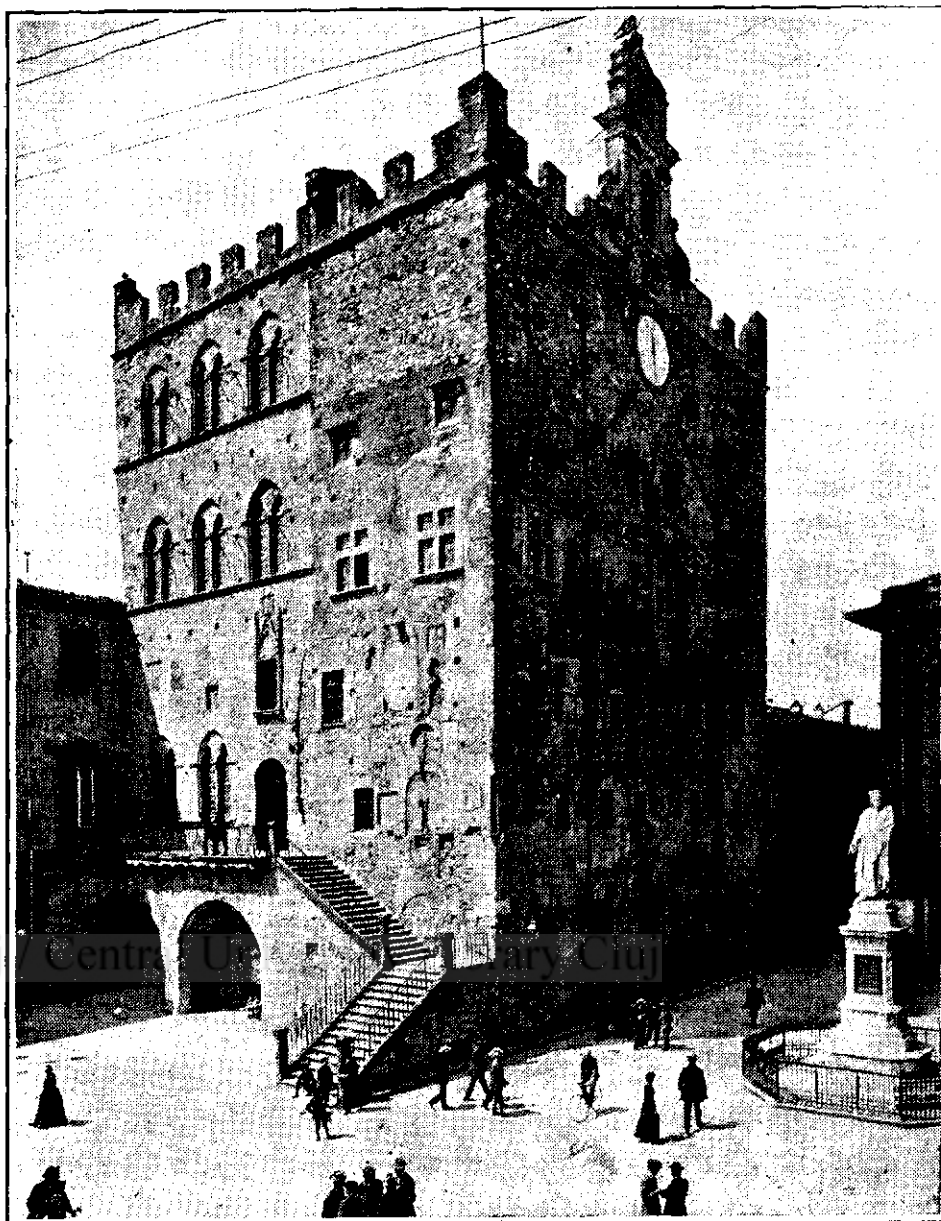
Trebuia s'o țin în brațe și s'o mângâi, iar ea drept mulțumire îmi scotocea în grabă buzunarele, să găsească nelipsitele bomboane.

O iarnă înreagă am stat la cucoana Dominica și în timpul acesta, mi-a fost dat, numai o singură dată, să văd intrând în casă, o doamnă foarte elegantă și destul de frumoasă, care apropiindu-se de mica Veta, îi depuse un sărut pe frunte, fără nici o trageră de inimă, ca la moment să-i întoarcă spatele, să converseze în taină, câteva minute cu cucoana Dominica, să-i strecoare ceva în mână și apoi fără a mai arunca o cât de fugitivă privire micuței, ce sta înghemuită în fundul patului, să iasă pe ușă cum venise.

O știam pe cucoana Dominica foarte ascunsă și tăcută, dar nu-mi închipufam că va merge atât de departe, în cât să facă un mister din vizita acelei necunoscute, pe care dela început mi-o închipuisem că e mama Vetei.

Trecuse multă vreme dela această întâmplare și nu știu cum, într-o zi neavând de lucru, arunca o vorbă așa într-o doară și mirare mare, se prânse.

În ziua aceia cucoana Dominica luase masa la cucoana Sica și probabil că din această cauză era foarte bine



Prato (Toscana) Palatul Pretorio. Clădit în secolul al 13-lea.
În fața lui se vede monumentul lui Dante

dusă și având chef la vorbă, îmi povestii istoria micuței Veta, care în momentele acelea, săracuța, trăgea un pui de somn.

Cu ochii spre copilă care dormea dusă, cucoana Dominica, începu astfel povestirea:

— E din flori micuța. Chiar în noaptea când a fost născută, mi-a fost dată în primire.

„Ai văzut pe maică-sa. E doamna aceea frumoasă și galantă, care dă pe la mine din Paști în Crăciun.

„A născu'to de fată mare și de rușinea lumii și a celorlalte rude — numai mama ei știe totul — mi-a dat-o s'o cresc ca și cum ar fi a mea și nici odată, când va fi mare, să nu-i pomenesc că maică-sa trăește și că face parte dintr-o familie bogată.

„Iată trei ani împliniți de când o cresc. În acești trei ani, n'am văzu'to

pe maică-sa de cât în trei rânduri, așa de drag ce-i e de fată.

„E drept, îmi plătește bine pentru întreținerea fetei, dar ce creștere pot să-i dau eu, care nici să mă înșălesc bine, nu știu?

„Acum cât e mică, merge cum merge, dar când o mai crește o țără, să vedem ce-i de făcut, căci dă, odată cu vârsta și viața cere altele multe și nu știu dacă cu ce-luce am dela maică-sa voi putea s'o duc mai departe.

„He-he! domnule, făcu bătrâna după o pauză, surprinzând atenția încordată ce dam povestirii ei.

„Nu toți oamenii au suferit și dacă e vorba să vorbim, inimii bune și suflete mari, găsim mai degrabă la cei săraci și umiliți decât la bogătașii cari se joacă cu banii cum se joacă copiii cu petricelele.

Invingătoare

„Uite la mama nenorocitei ăstia de fată.

„Numai după chip seamănă a om, dar sufletul ei, e mai negru decât al diavolului.

„Ai văzut cu câtă răceală s'a apropiat de b'ata fată, care se uita înspăimântată la acea doamnă mare ce sta în fața ei.

„Eu cred că ființa asta mai degrabă iubește un câine sau o mătă, decât pe fiica ei, care e carne și sânge din ea.

„Mi-i mai dragă mie, care i'streină, decât ei, care i'i mamă. Iti spun drept, m'am deprins așa de mult cu ea, că dacă ar fi s'o pierd, ași plânge nemângâiată.

„Sunt foarte neliniștită de o bucată de vreme, căci nu știu cum se face, dar nu'mi mai ese din cap gândul că mâine sau pomâine viu muri și ce se va face fără mine micuta nenorocită.

„Va mai găsi ea în lumea asta largă, o inimă iubitoare ca a mea?

„Pe ce mână va intra sârmana?

„Iată gânduri peste gânduri — domnule — ce mă chinuesc mereu și cu drept cuvânt, căci slavă Domnului sunt destul de bătrână și doar n'o să trăiesc cât lumea.

La o mișcare ce o făcuse prin somn fetița, bătrâna își întrerupse povestirea, se îndreptă repede spre pat, o examinează cu atențiune și făcându-i semnul crucei, se întoarse luându-și locul pe scaunul ce-l părăsise.

— Așa e domnule, viața asta — începu ea din nou — unul se naște cu prea mult noroc, te miri singur de cum îi merg toate bine, iar altul nenorocitul, n'are nici după ce bea apă!

„De ce oare Dumnezeu n'o fi împărțit egal la toată lumea darurile lui cerești?

Un oftat adânc întrerupse povestirea.

Când își îndreptă privirile spre bătrână, capul i se aplecase adânc spre piept, iar din ochii trisți pleurau lacrimi.

Ion Holban

Rondelul nopții

*Ca n' într'un sicriu enorm și gol
Inchizi în inima, ta, noapte.
Ecouri vagi, cântări și șoapte
— Sub al tăcerii, greu, lînțol.*

*Un ne'nteles și trist Simbol
De negrăite stranii, șoapte —
Inchizi în inima ta noapte.
Ca n' într'un sicriu enorm și gol.*

*Pornesc visări, târziu în stol —
Și pier grăbite, fără șoapte
In infinitul mut, de noapte...
Iar clipele se sting domol
Ca n' într'un sicriu enorm și gol...*

Breazu-Leurdeni

Scoase din buzunar ceasul mic de aur aruncând o privire îngrijorată.

Încă o jumătate de ceas șopti ea și va veni să ia răspunsul.

O mare supărare intristă fața frumoasă a Anetei încadrată de părul ciufulit prin adierea vântului tomatie.

Aneta șovăia, căuta să se sustragă gândurilor să-și mai amâne examinarea sentimentelor. O legătură strânsă o unea cu soțul ei. Îi admirase totdeauna. Ce suflet înalt, mărinimos. Îi apărea deasupra slăbiciunilor omenești.

— Nimeni nu te va iubi ca mine îi spuse el când o luase în căsătorie, ghicind starea ei sufletească, suferințele îndurate din cauza trădării aceleia care o asigurase de iubirea lui nemărginită.

Niciodată Aneta nu voise să se mai gândească la el, niciodată nu pronunțase numele lui Petre față de soțul ei.

Câți-va ani au trecut dela căsătoria lor. Aneta era mulțumită. Avea pentru Octavian, soțul ei, o afecțiune adâncă, ce deși nu era iubire, mergea crescând cu timpul. Se știa iubită, adorată, și nu avea altă dorință decât să ducă înainte viața retrasă și plăcută.

— Să petrecem iarna în Capitală, îi zicea adeseori Octavian, crezând că-i întâmpină o secretă dorință, când vântul tomatie despuia arborii și șuera prin crăpăturile casei vechi.

Ea se opunea mereu spre marea lui bucurie.

Nu se plictisea niciodată în tovarășia-i: stăteau ceasuri întregi de vorbă, după care ea se simțea mai serioasă, mai luminată, începea a se ocupa mai cu sârguință de bolnavii de protejatie ei.

În curând acea liniște fu tulburată. Interese materiale îl sileau pe Octavian să se mute pentru un timp în București.

Nevoind a se despărți de Aneta, el închiria în Capitală, o vilă nu departe de centru care avea o mare grădină în față împrejmuită cu pomi stufoși și trandafiri, florile preferate ale soției lui.

Încă dela primele vizite la familia cunoscută Octavian se întâlni cu cel mai bun prieten al său, și acesta printr-o curioasă anomalie era tocmai Petre.

O înfiorare o cuprinsese pe Aneta când la despărțire el îi strânse mâna cu căldură, vorbindu-i cu tonul intim de altădată, ca și cum nu era vinovat de nimic. O privea cu aerul îndrăzneț fiind sigur de a-i deștepta vechea pa-

siune, incredințat că la cel mai mic semn va fi gata să-l urmeze la capătul lumii.

Deprins cu succese, el n'o înțelegea și nici nu căuta s'o înțeleagă. Nu-și dădea seama că anii au adus un progres în gândirea ei. Nu voia să observe că nu mai era fata romantică de altădată, gata să urmeze primul impuls, să asculte numai inima. Era, și voia să rămână soția credincioasă și devotată a aceluia, care sincer și desinteresat o luase de tovarășe tocmai când criza sufletească era cea mai acută.

La orice cuvânt mai îndrăzneț al lui Petre îi apărea fața gravă și binevoitoare a lui Octavian. De atâtea ori în ultimul timp îl văzuse îngrijorat, de atâtea ori privea prelung în ochii ei, voind par'că a-i citi în suflet.

Ea evitase cu dibăcie de a se încurca cu Petre în discuții nevoind a-i cauza supărare.

În curând avură clipe de adâncă sdruncinare și durere nespūsă.

Tara intrase în vâltoarea de foc și fii ei trebuiau să-și plătească tributul de sânge.

Octavian primise și el ordinul de plecare. Aneta voia cu orice chip să-l întovărăsească. Dar plecarea împreună era legată de multe greutăți.

Octavian n'ar fi luat nimic în seamă nici casa de curând aranjată pentru care cheltuisese o avere, nici mizeriile inerente pribegiei din loc în loc. Se cutremură numai, la gândul că fetita lor Constanța de abia de un an și jumătate, atât de plăpândă ar fi silită să înfrunte toate greutățile timpului și ale împrejurărilor.

O desperare adâncă îl cuprinsese la gândul despărțirii. Jertfa se impunea. Și luându-și rămas bun, avură impresia că se despart de fericire.

Odată cu Octavian trebuia să pornească și Petre.

Se făcea cu ordinul de a pleca pe front. Făcea pe indiferentul față de Aneta, se arăta mulțumit de a se măsura cu moartea odată ce viața nu-i mai prezenta nici o nădejde.

O mare mâhnire pe care nu voia să și-o explice cuprinsese pe Aneta la gândul plecării lui.

Să tie la amândoi? Ce fatalitate! Câteva zile au trecut de abia de când Octavian lipsia, și Aneta fu întreruptă din gândurile ce o făceau să privească visătoare aleea de trandafiri roșii. Își amintea cu câtă bucurie, i le arătase el în ziua când păsise pentru prima oară în casă.

Dece atât de posomorâtă doamna?

Petre îi luase mâna pe care strângea cu pasiune.

— Credeam că ai plecat, îi zise ea foarte demnă și indiferentă în aparență, crezând să vadă înaintea ei privirea caldă și sinceră a lui Octavian.

— Știu eu să mă învârtesc, zise Petre incredintat, privind-o ca pe o pradă sigură, ce nu putea să-i scape.

Și zilnic căuta s'o încante cu cuvinte măgulitoare.

— Ești frumoasă, cum nu mai e alta pe lume, te voi iubi totdeauna. Lasă-l pe Octavian. Nu garantez că-ți va rămâne credincios.

Ea, se apăra ferindu-se de a urma impulsul inimii. Își făcea muștrări, își propunea să nu se gândească decât la Octavian. Suferea însă grozav la gândul că-l va îndepărta, căci se hotărâse a pune capăt acestei stări nesuferite.

Răspunsul ei va face pe Petre să plece. Se temuse că în ultimul timp să nu-i lipsească curajul. Reușise să se gândească, reușise să învingă.

O remușcare o cuprinsese. Ce se mai îndoia ?

— Ești totul pentru mine, i-a spus de atâtea ori Octavian, ești singura mea fericire pe lume, în cât ea era incredintată de sinceritatea lui.

Dar Petre ?

El nu va avea o supărare adâncă. Auzise chiar dela dânsul, cât de curând se săturase de toate femeile pe care credea că le va iubi toată viața.

Asta-i va fi soarta dacă l'ar asculta, și singură ar fi „vinovata“.

Scoase din geantă un biletel roz, semnul prieteniei, scrise cuvintele hotărâtoare, punându-l la locul convenit.

Se sculă cu greu de pe bancă.

Cedând supărării, care o cuprindea tot mai mult, începu să plângă. I se părea că singură își îngropase fericirea. Nu trecu mult, și se simțea mai resemnată.

Va urma calea aleasă, va îmbătrâni alături de un tovarăș inteligent și credincios. I se părea că nu mai regretă pe Petre, ci că regretă iubirea de care inima ei era veșnic însetată.

Nu dură mult.

Începu a simți puternica afecțiune ce o avea pentru sotul ei.

Va rămâne cinstită, credincioasă.

De Octavian era sigură, nu putea să se îndoiască. Se vedea mai tare. Va fi bună, va încerca să se devoteze. Cu toată exaltarea, cu tot curajul pe care voise să si-l înfățișeze, simțea cum tristetea o copleșea.

Alergă în casă.

Nu trebuia să mai vadă pe Petre.

Îngerunchia, în fața portretului lui Octavian care spânzura într-o ramă bogată pe peretele dintre cele două ferestre ale camerei.

Nu mai lângă el se simțea multumită, liniștită...

Emilia Tailler

Sonetul apelor

*In frământări de valuri înspumate,
Din vârful de munți, spre șesuri și
câmpii;*

*In șopote de vagi melancolii
Se-adună apele de mări chemate...*

*Și'n calea lor, ogoarele udate,
Dau roade și visează 'n nopți târzii
Comori neprețuite, avuții,
De chibzuința omului exploatare...*

*Și cântă apele mergând la vale,
Și'n cântul lor e-utâta dor și jale;
Dar... într-o zi... în furie nebună*

*Vor rupe, înfruntând orice zăgazuri
Și vor eși din matcă și din iazuri
Spre alt pământ, ș'o lume tot mai
bună...*

Seb. Hortopan

Înțelepciunea lui Ahikar Asirianul

E mai bine să cari pietre cu un înțelept, decât să bei vin cu un prost.

*

Dacă își va lungi porcul coada de șapte coți, el nu va înlocui calul.

*

Dacă pleci în călătorie, nu te bizui pe pâine străină, ia-ți pâinea ta.

*

Puii unei vrăbii căzură din cuibul lor. O pisică îi prinse spunându-le: „Acă nu eram eu, vă ajungea o nenorocire.“

*

O cârtiță se ridică la suprafața pământului, ca să acuze pe Dumnezeu că nu i-a dat vedere. Un vultur veni și o sfâșia.

*

După cum un copac este împodobit cu ramuri și fructe, un bărbat are femei și copii. Acela care n'are nici frate, nici femele, nici copii, este un arbore de pe drum: fiecare îl izbeste cu piciorul ca să-i ia fructele, iar animalele îi iau frunzele.

Înțelepciunea lui Ben Sira

A vorbi unui prost, înseamnă să vorbești unui om care doarme. La sfârșit el va întreba: Ce este ?

*

Sunt înțeleptii, care trec drept înțelepti în ochii tuturor și care în proprii lor ochi sunt proști.

*

Nu întreprinde nimic fără reflecție și dură acțiune nu te măhni.

*

Nu fii lăbdător rugându-te și nu te descuraja, făcând binele.

*

Amic nou, vin nou; trebuie să-l bei când este vechiu.

*

Intocmai ca eunucul care vrea să facă dragoste cu o fată tânără, așa-i acela care își face dreptate prin violeț.

*

Nu te gândi la moarte: Tu nu-i vei face bine și ea îți va face rău.

Traducere de Paul B. Marian



Guy de Maupassant

O sinucidere

(Vezi ilustrația din pagina 1-a.)

Când bătrânul Lebas, contabil la firma Labuze, ieși din biuro, rămase câteva clipe uimit de strălucirea soarelui care apunea. Lucrase toată ziua la lumina palidă a unui bec de gaz, în biuroul lui, a cărei singură fereastră dădea într-o curte strâmtă și adâncă, asemenea unui puț. Odăița în care de vro-o patruzeci de ani își petrecea zilele, era atât de întunecoasă încât trebuia să fie luminată chiar în mijlocul verii.

Încăperca aceasta era umedă și rece și emanățiunile curtei cari pătrundeau aci prin fereastră răspândeau un miros neplăcut de mucegai.

D. Lebas de patruzeci de ani în șir venea aci în fiecare dimineață la ora opt unde stătea până seara la șapte, plăcut de-asupra registrelor, scriind neconștient și aliniând cifrele una după alta cu conștiințozitatea unui funcționar model. Câștiga acum trei mii de franci pe an în loc de o mie cinci sute cu cât debutase. Rămase burlac, deoarece mijloacele nu-i îngăduiau să se căsătorească. Și fiind că nu avusese niciodată în viață o plăcere intensă se multimea cu puțin. Cu toate astea din când în când, plictisit de munca lui continuă și monotonă, își formula o dorință perplăcută: „Doamne, dacă aș avea cinci mii de franci venit anual, aș trăi și eu bine!“ Dealtă-înterț nu trăise bine niciodată, fiind că nu trăia decât din leafă lui. Viata i se petrecuse fără evenimente, fără emoții și aproape fără speranțe. Facultatea viselor pe care fiecare om o poartă în suflet, nu se dezvoltase în mediocritatea ambitelor lui.

Intrase, la douăzeci și unu de ani, la D. Labuze de unde nu mai plecase. Tatăl lui murise în 1856, iar peste trei ani murise și mama lui. Și de-atunci născut deosebit nu se petrecuse în viața-i goală, afară de cur

că se mutase din casa în care locuia, fiind că proprietarul lui voise să-l mărească chiria. În fiecare zi se trezea la ora șase dimineața, apoi se îmbrăca, își făcea patul, își curăța odata, ceea ce-i răpea o oră și jumătate. Pe urmă se ducea să-și cumpere un corn la brutăria din str. Lahure, înainte de a pleca la slujbă, și pe care-l mânca pe drum, în timpul ce se ducea la birou.

Tot șiragul de amintiri pe care fiecare din noi îl purtăm în suflet, toate evenimentele neprevăzute, — iubirile plăcute sau dureroase, călătoriile aventuroase cari alcătuiesc existența liberă a celorlalți oameni, și erau cu desăvârșire necunoscute. Pentru el zilele, săptămânile, lunile, anotimpurile, aniș se trecuseră la fel. Zilnic, la aceeași oră, se scula, se ducea la slujbă, mânca și se întorcea acasă, fără ca ceva să fi întrerupt vre-odată monotonia regulată a acelorasi acte, a acelorasi fapte și a acelorasi gânduri.

Odinioară mustața lui era blondă și părul ușor ondulat, azi fruntea îi era pleșuvă și mustața îi albise. Și de atunci se scurseseră patruzeci și doi ani, lungi și totuși repezi, goi ca o zi tristă și asemenea orolilor unei nopți de veghe. Patruzeci de ani și nici o amintire, nici măcar o nenorocire, afară de aceea a pierderii părinților.

În ziua aceea, D. Lebas rămăsese uimit în fața strălucirii soarelui care apunea și în loc să se întoarcă spre casă, se gândi să facă o mică plimbare înainte de masă, ca și cum se întâmpla de patru sau de cinci ori pe an. O luă pe bulevard, unde o multime imensă se plimba de alungul copacilor înfloriți. Era o seară de primăvară, una din aceste serii calde cari turbură inimile și răscolesc sufletele.

Dl. Lebas porni voios, fericit de bucuria obștească ce se zugrăvea pe toate fețele. Ajunse în Avenue des Champs Élysées unde își continuă drumul, insufletit de efluvii de tinerețe care străbăteau aerul.

Cerul întreg era în flăcări și Arcul de Triumf își profila în zare masa-i neagră, asemenea unui uriaș. Când ajunse în dreptul monstruosului monument, bătrânul contabil constată că îi era foame și intra într'un birt modest ca să mănânce. Măncă cu poftă, bău un sfert de vin negru de Bordeaux, ba chiar luă o cafea, ceea ce nu prea i se întâmpla des și un păhărel de licheur. După ce se sculă de la masă se simți oarecum turburat. Iată o seară frumoasă, își zise el; am să mă mai plimb puțin până la Bois de Boulogne.

Porni iarăș fredonând la înfinit o arie veche, pe care o cânta odinioară o vecină a lui:

Își instrună iar chitara

Să-mi cântă

*Să-mi cântă prietene un cântec,
Cum nu mi-ai mai cântat demult;
Cântarea să-mi fie descântec,
Iar eu vrăjit să te ascult.*

*Să-mi cântă un cântec din chitară
Cum știi să cântă; încet, duios
Și-n legământul lui ușoară
Să-mi făuresc un vis frumos.*

*Să-mi cântă, să-mi cântă mai mult pe
strună
Din care-mi scoți cântarea mea;
Să-mi cântă până târziu, când luna
V'a răsări să-mi cânte ea.*

Emil Hanganu

*Codru'n freumăt blând,
Primăvara, primăvara
Vine surzând.*

Noaptea începuse să impresoare orașul, o noapte caldă și senină. Dl. Lebas pornea de-alungul aleii dela Bois de Boulogne, privind trăsurile cari treceau în știri nesfârșite, lăsând să vadă, pentru o clipă, o pereche înlântuită. Era o procesiune lungă de îndrăgostiți cari se plimbau sub cerul instelat și arzător. Și ei treceau, — treceau într'una, aproape culcați în trăsura, tăcuți și strâns lipiți unul de altul, pierduți în halucinația, în emoția dorinței și în fiorul posesiunii apropiate. Noaptea părea plină de sărutări cari pluteau în aerul cald și o senzație nespasă și covârșitoare de duioșle netărmurită părea că se coborise asupra întregii firii. Toate fapturnle acestea înlântuite îi aruncau în trecut ca un fel de emanatione subtilă și turburătoare. D. Lebas obosit de atâta umblet, se așeză pe o bancă spre a privi defilarea trăsurilor. Și, aproape în aceeași clipă, o femeie veni să se așeze lângă el.

— Bună seara, prietene, zise ea.

El nu răspunse. Ea reluă:

— De ce nu vrei să-mi răspunzi? Nu să-ți pară rău.

Dânsul rosti pe un ton grav:

— Te înseși, d-nă.

Ea îl înlântui cu brațele-i rotunde și pline:

— Ascultă, nu fă pe prostul; ascultă...

El se sculă de pe bancă, cu inima strânsă de mâhnire.

Peste câțiva pași, o altă femeie îl acostă:

— Vrei să mergi cu mine?

El îi zise:

— De ce ți-ai ales o meserie așa de urâtă?

— Ei asta-i, doar nu mi-am ales-o de plăcere.

El stăruie cu o voce blândă:

— Cu atât mai rău.

Ea mormăi:

— Doar n'ai vrea să crăp de foame. Și ea plecă supărată.

D. Lebas rămase locului zdrobit. O multime de femei îl acostară rând pe rând, dar el nu le dădea nici o atenție. Ii se părea că un vâl negru se așternuse de-așupra capului, său, un vâl care îl îndurera din cale afară.

Și el se așeză din nou pe o bancă, în vreme ce trăsurile porneau mereu înainte: „Aș fi făcut mai bine să nu vin aici. Nu știu de ce dar mă sîrot cu totul altul, sunt trist“, își zise el într'un târziu. Și începu de-odată să se gândească la toată dragostea aceașta venală sau pătimașă, la toate sărutările acestea plătite care defilau pe dinaintea lui. Iubirea? El n'o cunoștea de fel. Avusese și el vreodouă, trei femei în viața lui, la întâmplare, prin surprindere, — mijloacele-i neîngăduindu-i nimic deosebit, nimic ales. Și se gândea la viața pe care o dusese, atât de diferită de viața tutuilor, la viața lui așa de întunecoasă, așa de tristă, așa de uniformă și mai ales așa de goală.

Există într'adevăr unele ființe cari nu au noroc în viața. Și de-odată ca și cum și-ar fi smuls un vâl des de pe ochi, începu să vadă mizeria, — înfinita și monotona mizerie a sărmanei sale existente: mizeria trecută, mizeria prezentă, mizeria viitoare, monotonia zilelor, fără nimic înainte sau îndărătul lui, fără nimic în jurul lui, sau în inima lui pururi solitară.

Și trăsurile defilau mereu pe dinaintea lui și mereu vedea apărând și dispărând cele două făpturi tăcute și înlântuite. I se părea că întreaga omenire defila în fața lui, îmbătată de bucurie, de plăcere, de fericire. Și numai el era singur, pururi singur, singur ca nimeni altul pe pământ.

Se ridică de pe bancă, dar de-abea făcu câțiva pași că se simți iar obosit, ca și cum ar fi umblat multă vreme pe jos, și se așeză pe banca următoare. Ce mai aștepta, ce mai spera oare? Nimic? Se gândea că trebuie să fie așa de dulce la bătrânețe să ai copil. E plăcut să îmbătrânești în jurul flintelor cari îți datoresc viața, cari te iubesc, cari te desmiardă și-ți spun cuvinte încântătoare și naive ce încălzesc sufletul.

Și gândindu-se la odaia lui goală, la odaia lui curată și tristă, în care nu intra nimeni, o senzație nesfârșită de mâhnire îi îngheță inima. Și odaia aceasta îi se păru și mai tristă încă de cât biroul pustiu și întunecos. Nimeni nu intra în odaia lui goală care nu auzise nîcicând ecoul vreunei voci omenești. Ai crede că pereții păstrează ceva din viața persoanelor cari trăiesc în mijlocul lor.

Casele locuite de familii fericite sunt mai voioase decât locuințele săracilor. Odaia lui era tot așa de goală ca și viața lui, și numai gândul de a se întoarce singur într-insa îl îngrozi. Și ca și cum ar fi voit să se departeze și mai mult încă de locuința aceasta sinistă, o luă în pădure ca să mai stea puțin pe iarbă.

Și auzea acum în jurul lui, de-asupra lui, prețușindeni, un zgomot confuz, imens, continuu, alcătuit dintr-o sumedenie de zgomote variate, — un zgomot înăbușit, apropiat, îndepărtat, o palpitare enormă și vagă de viață: suflul Parisului care respira asemenea unei ființe uriașe.

Se luminase de mult de ziuă și sarele sus pe cer inunda cu un val, blond de rază, întreaga pădure de la Boulogne. Trăsurile începură să cir-

cule și călăreții galopau voioși prin alei.

O pereche de îndrăgostiți pornea încet pe o alei pustie. De odată tânăra femeie, ridicând privirile, zări printre crengile copacilor ceva negru și nemăscat; înălță mâna, mirată, neliniștită:

— Ia te uită, ce e asta?

Apoi scoțând un strigăt, căzu în brațele tovarășului ei.

Un gardist chemat în grabă constată că pata neagră nu era de cât un bătrân care se spânzurase cu ajutorul bretelelor. Hărțile găsite asupra cadavrului indicară că sinucisul nu era de cât contabilul firmei Labuze.

Cauzele morții au rămas pururi necunoscute și au fost atribuite unui acces subit de nebunie.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

François Coppée

Degetarul de argint

Celebra curtezană Schomberg (moare de durere și de plictiseală în vila ei dela Monaco.

Femeia aceasta, căreia zece ani de orgii nu-i au alterat aproape de loc frumusețea, simte îndesându-se pe ochi, — pe ochii ei cari au pricinuit atâtea patimi desădăjduite — un vâl care îi răpește pe zi ce trece vederea.

Infirmitatea asta grozavă a constatat-o acum doi ani. Într-o zi așezându-se în fața oglinzii dela masa ei de toaletă, își văzu fata scăldată într-o ceață ușoară; a două zi, negura asta înspălmântătoare devenise mai opacă și curtezana Schomberg își aduce aminte că de câteva vreme avea dureri dese de cap în timpul cărora i se împăinjenea vederea. Consultă mai multă oculiști; toți fură de acord asupra diagnosticului boalei și fenomenele își urmară mersul lor lent, progresiv și neîndurat. În sfârșit, într-o zi, medicii vorbiră de operație. Dar curtezana Schomberg e lașă. Femeia aceasta, care a făcut să sufere atâția nefericiți, se teme de durere; nervii ei oboșiți și istoviți de excesul voluptăților de tot felul, se trezesc și se revoltă la gândul că vor fi atinși de un instrument de oțel, tocmai ea, pentru care tânărul prinț de Royaumont, un copil de douăzeci de ani, a murit străpuns de lovitura necinstită a unui spadasin de meserie. Ea respinse sfatul medicilor și lăsă boala să-și urmeze cursul. Azi doamna Schomberg e aproape oarbă.

Vila curtezanei este cea mai frumoasă și cea mai bine situată, în colțișorul acesta — adevărată gură de raj — care se numește Monaco. Trecătorul care zărește printre grilajul năpădit

de plante agățătoare, prădvorul cu perdele trandafirii, își închipuiește că fericirea trebuie să-și fi făcut locașul acolo. Dar curtezana Schomberg e nespuse de tristă și îndurerată; ea nu mai ghicește florile decât după mireasma lor îmbătătoare și nu-și mai amintește azurul strălucitor al Mediteranei decât după sunetul ritmic al valurilor. După ce a gustat cu toate simțurile viața, nu se mai gândește decât la simțul care i-a fost răpit. Când primește un mănunchi de flori, îl respiră o clipă, apoi îl aruncă mănunchi. A izgonit pe ultimul ei amant care i-a inspirat un capriciu, — un pianist polonez care legăna melancolia-i improvizând valsuri de toată frumusețea, — în ziua în care privindu-l de aproape în ochii lui albaștri de slav, n'a mai putut distinge privirea lui caldă. Când nebunul de Gorigorașcu, fiul fostului domnitor român, — singurul care îndrăznește să-i dea brațul în public, — o duce la casino, dânsa pleacă de acolo mănunchi de zgomotul aurului, a cărui strălucire n'o mai poate vedea, și nu mai joacă niciodată la ruletă, dânsa care a pierdut și a câștigat de atâtea ori la jocurile de noroc averi cu adevărat princiare.

Totuși infirmitatea curtezanei îi mai îngăduie să vadă încă, atunci când le apropie de ochi, obiectele foarte strălucitoare, și ultima plăcere pe care o mai simte cu văzul, e de-a examina diamantele și giuvaericele ei.

În fiecare seară, camerista ei, faimoasa Manetta, care, în timpul expoziției dela 1867, se lăuda că văzuse în pat pe toți suveranii Europei, pre-

gătește în micuțul iatac al curtezanei o masă acoperită cu un covor de catifea roșie pe care așează două candele aprinse. Pe urmă aduce o cutie grea de abanos care conține toate giuvaericelele stăpânei. Curtezana se instalează atunci într'un fotoliu și cu privirile ei stinse cercetează rând pe rând fiecare podoabă a cutiei, — coliere, inele, cercei, brățare, broșe, diademe.

Aceasta e suprema plăcere pe care bătrâna curtezana o mai poate da ochilor ei cotropiti de noapte; focul unui diamant, strălucirea unei perle rare, sunt singure în stare să mai aprindă în ochii ei o licărire fugară. Pupilele ei dornice de lumină se dilatează atunci în prada unei negrăite voluptăți; și în vreme ce prăvesto cu latente bijuteriile strălucitoare, își amintește de toți acei cari i le-au dat pe vremuri; și vorbind mașinalicește, mai mult pentru ea decât pentru camerista cu fata zbârcită, care stă rezemată de un colț al mesei și care o ascultă cu un zâmbet de dispreț și de ură totdeauna, curtezana Schomberg, cu ochii pierduți, evocă trecutul ei de infamie și de prostituție.

— Iată podoaba de rubine a marelui duce, zise ea...

Cât de mult trebuie să se mai plictisească bietul Leopold, în exil, în Scoția. Când mă gândesc cum a fost izgonit de supușii lui, mă cuprinde parcă un fel de milă! Ce frumoase sunt pietrele astea roșii și rare ce nu se găsesc decât în insula Ceylon... Uite și colierul de perle al lui Wertheim. Știu că e ruinat deoblenea de când a dat faliment fraudulos; totuși lucrul e curios pentru un evreu.. Frumoase perle, n'am ce zice.. Și foarte scumpe.. Da, mi-aduc aminte, l'am gonit pe bancher pentru-că a făcut prostia să ofere în aceiași zi un colier la fel soției lui.. Ah! iată și cerceii marchizului.. Nu prea era bogat, bietul băiat, cu toate astea era un adevărat gentilom. În ajun de a fi izgonit dela club, fiind-că nu-și plătitese o datorie de onoare, pac.. Și-a tras un gloată drept în inimă.. Două safire a câte șase carate unul.. Frumos dar pentru un om sărac; îmi închipui că norocul îl favorizase atunci când mi-a cumpărat pietrele.. Smaraldele lui Veli-Bey.. Ei dar constat că toți foștii mei amanți au avut un sfârșit tragic. Veli-Bey a fost găsit într-o bună zi mort în patul lui, ucis din ordinul Kedivului.. Superbe smaralde!. Vai, tare sunt grele.. Uite și diadema regelui Lituaniiei.. Diamantul acesta dela mijloc, e un diamant istoric, un diamant draga mea, pe care curtea regală a voit să-l răscumpere când sârmanul Ioan al IV-lea și-a măritat fiica.. E drept că Majestatea Sa a fost mai fericită decât înaintașii săi. Cam

ramolit nu-i vorbă, totuși și-a păstrat încă coroana și chipul lui e gravat pe toate mărcile Lituaniei.

Și după ce a înșirât multă vreme istorisirile acestea care toate se termină într'un chip tragic sau rușinos, curtezana strânge glavaericele îngrămădindu-le de-avalma în cofretul ei de abanos.

Uneori însă doamna Schomberg scoate din cutie și bijuterii demodate, fără valoare. Ele nu strălucesc îndejuns pentru ea să le poată recunoște și să-i aducă aminte de acei cari i le-au trimis. Ele alcătuiesc groapa obștească a amintirilor.

Maneta se instalează atunci lângă stăpâna ei, căci aceasta îi dăruiește uneori câte o bijuterie veche, un inel sfărâmat, un lanțisor, un medalion turfit.

Și, într'o scară, pe când cele două femei scoteau printre rămășițele tezaurului, camerista, foarte surprinsă, descoperi un degetar vechi de argint, o bijuterie umilă și sărăcăcioasă, care pare rușinată de a se găsi în mijlocul atâtor pietre scilpitoare.

Maneta și-l puse în deget și adresându-se răsând curtezeanei:

— Un degetar de argint !.. Ce o mai fi și ăsta, doamnă ?

Curtezana nu-l poate vedea, dar dânsa ia degetarul și-l pipăi multă vreme.

Și într'o clipă, revede ca într'un vis, vremea atât de îndepărtată când fusese și ea cuminte și se numea purși simplu Virginia Poirot. Își terminase tocmai ucenicia la un florar din strada Saint-Denis. Băiatul de serviciu de-acolo, un oarecare Jean Baptiste, îi dăduse degetarul cu ocazia Crăciunului. Dânsul o iubișe mult, voia chiar să se căsătorească cu ea, și deși era trimis zilnic dela un capăt la cel'alt al Parisului pentru comisiioane, o conducea în fie-care seară până la poarta casei părinților ei, cari locuiau în soseua Clignancourt. Băiatul acesta de treabă, cu obraji roșii, cu părul vâlvoi, era la urma urmei un bărbat foarte acceptabil. Amândoi însă nu câștigau decât opt franci pe zi. Cum puteau deci să alcătuiască o căsnicie ? Dealtmănter ea refuzase să se mărite cu el și într'o bună zi tocmai în capătul soburgului Poissonnière, fosta domnișoară Virginia se oprise cu el în fața unui debit de tutun :

— Am să te rog de aci înainte, zise ea, să nu mă mai conduci acasă, domnule Jean Baptiste... Hotărât, nu mai vreau.

Peste opt zile dânsa se duse într'o seară la Elisée Montmartre, în tovărășia câtor-va prieteni, și-și alesese un amant. Sărmanul băiat ! încă unul care dău pricina ei s'a sinucis ! După șase luni de când își luase un amant, — o ! cum trece vremea — Jean Bap-

tiste s'a sinucis prin asfixie, lăsând pe un scaun alături de patul lui un bijelul conceput astfel :

„Mor din pricina Virginiei, pentru care resimt o iubire peste puterile mele“

Fața doamnei Schomberg, fața asta posacă de curtezană bătrână și aproape carbă, deveni deodată și mai posomerită ca de obicei, în vreme ce

trânti degetarul în fundul cofretului de abanos.

— Va să zică, doamnă, repetă curtezana cu un zâmbet prostesc, nu vrei să-mi spunei ce e cu degetarul ăsta ?

Și bătrâna Schomberg, închizând capacul răspuse aproape în șoaptă :

— Degetarul acesta ?.. Ei bine da, e foață tinerețea mea.

trad. de Const. A. I. Ghica

Cronica medalistică

de C. A. ORĂȘIANU, membru al so. num smatice române

Medalii pentru expoziții de agricultură, apicultură zootehnice etc.

În cei câțiva ani de domnie a lui Vodă Cuza, s'a lucrat mult pe domeniul economic. În diferite părți ale țării, oameni de inițiativă : agricultori, crescători de vite, industriași etc. având concursul și în multe cazuri îndemnați de șefii autorităților, prefecti, primari, etc. au organizat expoziții de toate produsele solului. Ace-

ste expoziții au dat un mare avânt economiei naționale.

Membrii guvernului dintre cari mulți fie că fusese surghinili în străinătate, fie că își făcuse acolo studiile au introdus obiceiul ca și la noi, să se dea expozițiilor meritoriți pe lângă diplome și medalii.

Astefel avem din timpul lui Vodă Cuza, o serie foarte frumoasă de medalii de argint și aramă, cari au fost împărțite ca premii la diferite persoane.

1864. Medalia expoziției regionale Fălticeni



Orașul Fălticeni pe atunci numai târg, a organizat prima expoziție de agricultură și industrie, foarte reușită, la care au expus județele învecinate și mai din depărtate. Publicațiile timpului, spun că era mare însufletire la această expoziție. Pentru prima oară de când eram sub suzeranitate străină ne afirmam cu oarecare independență pe tărâmul economic.

Aceasta era un semn că în curând aveam să ne scuturăm de ocupația străină, conducându-ne singuri destinele.

La sfârșitul expoziției, Vodă Cuza, în persoană, a împărțit expozițiilor meritoriți medalii de argint și aramă de 58 m.m. diametru.

1864. Medalia expoziției orticole și apicole București

După târgul Fălticeni, orașul București a organizat și el o expoziție de flori și stupărie.

Avers. Bustul lui Cuza cu profilul spre stânga.

Revers. Pe margine o cunună groasă compusă din coarde de vită cu struguri și lot de laur și stejar. Această cunună e înțrețiată în partea de sus ; cu un cap de berbec, în stângă cu un cap de cal, la dreapta cu un cap de bou și jos de un plug și 6 snopi de păioase (grâu, orz, ovăz).

Către mijloc, un cerc în care e scrisă legenda : EXPOZITIUNE REGIONALA LA TARGUL FALTICENI.

La mijloc pe 7 rânduri : ONORE — SI — INCURAGIARE — AGRICULTURII — SI — INDUSTRII — 1864.

Medaliile împărțite cu această ocazie — argint și aramă — sunt de 60 m.m. Bustul lui Cuza este însă aido-



1865. Medalia expoziției regionale Iași



na ca la precedenta. Deosebirea de diametru se vede la margine că e mai întinsă puțin.

Avers. Bustul lui Vodă Cuza semnat sub umăr de A. PITTNER F.

Pe margine legenda: ALECSANDRU ION I PRINCIPELE ROMANII 1864.

Revers. Pe margine aceeași ghirlandă groasă ca la medalia precedentă, compusă din viță de vie cu struguri, foie de stejar și de laur, ce par mai mult a foie de porumb.

Peste ghirlandă, în cele patru puncte cardinale sunt așezate în locul ca-

petelor de animale, câte un medalion pe care se află — sus — un buchet de flori, — jos — un stup primitiv cu albino împrejur, — în stângă — fructe (un perene, o pară, un măr și 2 nuci) și — dreapta — un ciorchine de strugure. Către mijloc un cerc în care e legenda: ESPOZIȚIUNE DE ORTICULTURĂ ȘI APICULTURĂ IN BUCUREȘTI. *

În mijloc pe 7 rânduri: ONORE ȘI INCURAGIARE AGRICULTUREI ȘI INDUSTRIEI 1864.

1864. Medalia expoziției regionale București



Aversul și reversul sunt la fel cu acelea de pe medalia expoziției regionale din București cu singura deosebire că în loc de București e scris IAȘI.



Avers. La fel ca la medalia precedentă (exp. orticolă și apicolă București).

Revers. Aceiași ghirlandă ca la medalia expoziției dela Fălticeni, de asemenea și legenda din mijloc nu-

mai legenda din cerc e schimbată astfel: EXPOZIȚIUNE REGIONALA IN BUCUREȘTI. Are mărimea de 60 milimetri.

primăria Vangriand, a imprimat un timbru special oficial, (vezi eliseul de mai jos) pe lângă vnietele de propagandă; lansate gratuit de comitetul organizator.



FILATELIA

Expoziția filatelică dela Paris

La 30 Aprilie s'a deschis la Paris expoziția internațională filatelică. Sunt expuse toate varietățile de timbre postale, — envelope, bande, cărți postale, mandate timbrate, mărcile postale existente înaintea timbrului postal, o literatură înțeleasă peste timbrele

postale; apoi, toate lucrările și publicațiunile filatelice și tot cealaltă privește filateia, ca: albume, filigranoscoape etc.

Și se vor decerne expozanților merițoși medalii de aur, vermeil, argint și bronz. Va fi și un „mare premiu al expoziției” și „Cupa de onoare”.

Comitetul de organizație, a început lucrările preparatorii încă dela 10 Iulie 1924.

Pentru expoziția filatelică, im-

S'a organizat deasemenea un catalog special al expoziției.

În programul expoziției, este prevăzută și o zi consacrată exclusiv poștei

Șiretenie



Cine e de vină



— Iar ne-a murit o găină...
— Pune-o pe șosea când trec automobilele că ne-o plătesc boerii.

— Curtea te iartă de data asta, dar să nu te mai prind pe aci!...
— Domnule judecător, asta depinde de poliție să nu mă mai prindă...

aeriene; se va face o cursă poștală, — plecare și sosire, — pe scrisori fiind aplicată seria de propagandă, specială pentru aviație, compusă din 4 timbre. Expoziția Internațională filatelică din Paris va fi cel mai de seamă eveniment, ce l-a înregistrat filatelia până astăzi, în scurta-i viață de 8 decenii.

Patronajul președintelui republicii este o încurajare pentru întreaga lume filatelică.

Se știe, că și expoziția filatelică românească, ținută în București, în Octombrie 1924, a fost patronată de Augustul nostru Suveran.

E un semn de încurajare, de aprobare chiar, pentru filateliști.

Sunt aproape șase luni, de când o bună parte din corespondența franceză, poartă această obliterație de propagandă:

EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ
A ARTELOR DECORATIVE ȘI
INDUSTRIALE MODERNE
PARIS. APRILIE. OCTOMBRIE 1925

S'a pus în circulație, de curând, chiar o serie de 4 tipuri cu ocazia expoziției de arte decorative.

N. 51.

Mândra

*In haosul nemărginirii
Eu sunt slăvita creatură,
Impodobită de natură,
Cu toate darurile firii.*

*In ochi, sprincene sau pe gură
Și'n zâmbetul nemulțumirii
Port toată vraja fericii...
Fiori de dragoste și ură.*

*Eu stăpănesc, c'un gest gândirea
Și viața chiar, cu ntreg decorul,
Eu sunt lumina, strălucirea*

*Idealurilor toate, dorul
Inaripat, sunt mântuirea...
Eu sunt ertarea și amorul.*

— D. Spina

OPERILE
lui PANAIT ISTRATI

în românește vor apare în editura Renașterea, str. Pictor Grigorescu 3 (prin Calea Victoriei). Primul volum scris direct în românește va fi **Trecut** și **Viitor** care s'a și pus sub tipar.

Abonamentele la Universul Literar, Ziarul Științelor Populare și Veselia fiind cu premii se fac numai pe un an și costă 210 lei fiecare.

Universul Literar

Cuponul Nr. 4.

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului” printre cari 2 CASE, și 2 VILE.

— Tragerea în toamnă — Citiți în „Universul” lista premiilor.

„UNIVERSUL LITERAR”

PREMIILE FILATELIGE
Pe luna Maiu 1925
CUPON No. 4